

Rodna Gruda

MOČ OSEBNEGA SPOMINA IN UNIVERZALNOST KORENIN

THE POWER OR PERSONAL MEMORY AND UNIVERSALITY OF ROOTS

Objavljeno dne/Published on: 20.04.2016

Avtor članka/Article Author: Mag. Marija Mercina

Zapis ob romanu Petunija v čebulni gredi Anne Valenčič Davis Pri Slovenski izseljenski matici je v letu 2015 izšla proza Anne Valenčič Davis Petunija v čebulni gredi. Ta roman, sicer skromnega obsega, je najprej izšel v španščini (leta 2002), nato v angleščini in zdaj v slovenskem jeziku. Besedilo v treh omenjenih jezikih je delo iste avtorice, kar je gotovo nekaj izjemnega. Na ovitku preberemo, da je bilo »/ .../ delo Petunija en un Cebbolar oktobra 2003 z velikim uspehom predstavljeno na mednarodnem knjižnem sejmu v Santiagu. Na radijskem izboru za najboljši roman je po sodbi bralcev Petunija ves oktober konkurirala najboljšemu delu Isabelle Allende, ki je na obeh ameriških celinah in v Evropi prodala na milijone svojih knjig.« Naslov je enigmatičen, v njem se povezujeta pojem lepote in v kuhinji uporabne čebule, tj. neprijetno in močno dišeče začimbe, ki nas zlahka pripravi do solz. Bolj zgovorna je fotografija na ovitku knjige: prikupna temnolasa deklica je stopila na pot, ki vodi stran od domače hiše. Govorica njenega telesa pove, da hoče v svet in je ni strah. Nobene prtljage nima, ki bi ji upočasnila korak.

Anne Valenčič Davis on Writing Petunia in an Onion Patch The Association Slovenska izseljenska matica published Anne Valenčič Davis's fiction Petunia in an Onion Patch in 2015. The short novel was first published in Spanish (2002), then English and now, finally, also in Slovenian. The texts in all three languages were written by the author herself, which is simply extraordinary. The cover of the book reads "[...] Petunija en un Cebbolar was presented at an international book fair in Santiago with great success. All throughout October in a radio competition for the best novel, Petunia competed against the best work of Isabella Allende who sold millions of her books in America and Europe. The title is enigmatic. It intertwines the notions of beauty and a kitchen onion – an unpleasant and strongly aromatic spice which easily makes us tear up. Even the cover photo speaks volumes: an adorable little girl with dark hair embarks on a journey leading her away from home. Her body language indicates she wants to go into the world and that she is not afraid of doing. She has no luggage to slow her down.

V knjigi je še nekaj črno-belih fotografij. Na njih je avtorica skupaj z družinskimi člani, na eni je hiša Valenčičevih v Toledu v ZDA (l. 1954), skoraj na koncu knjige pa so njeni stari starši, Jožefa Kirn in Ivan Stegu. Babica Jožefina v sanjah izve: »*Nekdo tvoje krvi bo napisal pravljico*« in prav to ji pomeni tolažbo ob smrti sina Ivana, Aninega - v romanu Nastynega strica, pisateljici pa morda tudi namig in spodbudo, naj postane pisateljica.

Vse od prvega srečanja s knjigo se nam med branjem prepletata pogleda odrasle avtorice in otroka, avtobiografska pripoved prehaja v fikcijo. »*Njena knjiga je kot odprta dlan, ki se oklene dlani vsakega bralca in ga ponese skupaj z deklico, njeno nežnostjo in milino.*« Tako je v spremni besedi k izdaji *Petunije* v španščini napisal čilski pisatelj Louis Rosasco. Podobno interpretira roman Janja Žitnik Serafin, avtorica spremne besede k slovenski izdaji (2015).

V besedilu torej tečeta dva vzporedna pripovedna tokova: pripoved o otroštvu osemletne Nasty/Anne se zarisuje skozi pogled in ubeseditev odrasle avtorice. Svet, ki ga radovedna in radoživa deklica spoznava in doživlja z vsemi čuti, je poln skrivnosti, ljubezni in lepote, na različne načine se v njem zarisuje pravljíčnost. Predmetom, osebam in živalim namreč deklica prisoja čarobno moč, v perspektivi odraslega pa imajo simbolno vlogo. Sanje so povsem izenačene z resničnimi dogodki:

»Rožnata svetloba je naenkrat postala temačna, Jožefina pa je začela jokati. Sobo je zatem preplavil močan blišč nekoga, ki ni bil videti ne moški ne ženska, nekoga, ki je izžareval božjo luč.« (O babičinih sanjah na strani 67)

Najbolj me je očarala popolnost Nastynega (Anninega) otroškega sveta. Kljub skromnemu obsegu je avtorici uspelo prepričljivo upodobiti dom in bližjo okolico, mamo, očeta, oba brata, prijatelje in različne odrasle, s katerimi se srečuje. V njen svet povsem naravno vstopajo tudi angeli in druge prikazni. Naravnost osupnilo pa me je dejstvo, kako je njen duhovni svet še vedno na najrazličnejše načine vraščen v slovenskega, od tega, da na steni družinskega doma kot okras visi fotokopija Brižinskih spomenikov, darilo njeni mami za odličen šolski uspeh. Kako pomembne so korenine, pa deklici pove tudi črni poštar, ki jim prinaša pisma tistih, ki »so deleč in jih pogrešajo«. Moški se pri balinanju še vedno prepirajo o politikih, ki so jih v spominu ohranili iz stare domovine ali kasneje kaj izvedeli o njih. V varnem in mirnem dekličinem domu se kot daljni glasovi iz velikega sveta slišijo odmevi vojnih spopadov v nekdanji domovini in na drugih celinah, kamor ZDA pošiljajo svoje vojake.

Branje *Petunije na čebulni gredi* pomeni estetski užitek, ki obenem daje številne iztočnice za razmišljanje o slovenstvu, kolikšno moč ima in v kako različnih in za marsikoga nepričakovanih oblikah se pojavlja. Pisateljici slovenščina kot materni jezik očitno ne pomeni jezikovne omejitve, saj je enako doma tudi v španščini in angleščini. V Toledu, v Ohio, je bila l. 1945 rojena staršem Primorcem, ki so emigrirali v 30-ih letih. V ZDA je Anna enakovredno uporabljala slovenščino kot svoj prvi in angleščino kot jezik okolja. Študirala je jezike in književnost ter ob tem spoznala svojega kasnejšega moža, podiplomskega študenta iz Čila. Po študiju sta se z možem preselila v Santiago de Chile. Tam živi že štiri desetletja in na različnih ustanovah poučuje angleščino, »med drugim na Santiago College in Universidad Catolicas«. (z ovitka knjige)

Potem ko bralec prebere ta roman, se zave, koliko dragocenosti nosimo Slovenci s seboj iz roda v rod kot svojo duhovno dediščino in darilo neprecenljive vrednosti, pa naj bo shranjena v spominih, jeziku ali skrita v nečem, kar samo še slutimo. Avtorica je dediščino ohranila tudi kot zmožnost pisanja v slovenskem jeziku, jeziku svojih prednikov.

Večkrat sem se med branjem spraševala, kako so nekatere sestavine besedila, specifične za slovensko družbeno okolje, doumeli bralci angleške in španske izdaje tega kratkega romana. Sprejem knjige *Petunija na čebulni gredi* in njena izjemna priljubljenost v Čilu pa nam dokazujeta, da spominjanje na otroštvo in sočasna zakoreninjenost v svetu staršev in njihovih prednikov učinkujeta univerzalno.